

سوال

نماز عید چه حکمی دارد؟

پاسخ مفصل

الحمد لله.

علما در مورد حکم نماز عید فطر و قربان بر سه نظر هستند:

قول اول:

این نماز سنت موکد است، و این مذهب امام مالک و امام شافعی - رحمهما الله - است.

قول دوم:

این نماز فرض کفایه است، که این مذهب امام احمد - رحمه الله - است.

قول سوم:

این نماز بر تک تک مسلمانان - یعنی مردان - واجب است، بنابراین کسی که آن را بدون عذر ترک کند، گناهکار می شود. این مذهب امام ابوحنیفه - رحمه الله - و روایتی از امام احمد است. شیخ الاسلام ابن تیمیه و شوکانی - رحمهما الله - نیز همین قول را برگزیده اند.

اصحاب قول سوم به ادله ای استدلال کرده اند، از جمله:

۱ - الله سبحانه و تعالی می فرماید:

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ [کوثر: ۲]

(پس برای پروردگارت نماز بگزار و قربانی کن).

ابن قدامه در **المغنی** می‌گوید: **بر اساس آنچه در تفسیر مشهور است، منظور از آن نماز عید است.**

برخی از علما نظرشان بر این است که منظور از نماز در این آیه عموم نماز است نه صرفاً نماز عید، بر این اساس معنای آیه امر به نماز خواندن و ذبح کردن تنها برای الله است، مانند این سخن الله متعال که می‌فرماید:

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ [انعام: ۱۶۲]

(بگو نماز من و قربانی من و زندگی و مرگ من [فقط] برای الله پروردگار جهانیان است).

این قول را ابن جریر طبری (۷۲۴ / ۱۲) و ابن کثیر (۵۰۲ / ۸) در معنای آیه‌ی فوق برگزیده‌اند.

بنابراین، آیه‌ی فوق دلیلی برای وجوب نماز عید نیست.

۲- پیامبر - صلی الله علیه وسلم - همه‌ی مردم - حتی زنان را - امر نمودند تا در این نماز حضور یابند.

بخاری (۳۲۴) و مسلم (۸۹۰) از ام عطیه - رضی الله عنها - روایت کرده‌اند که گفت: پیامبر - صلی الله علیه وسلم - ما را امر نمود تا در عید و فطر و قربان، دختران جوان و زنانی که در حال حیض بودند و دختران باکره را برای نماز بیرون آوریم. اما [دستور داد] زنانی که حیض هستند از مصلی دوری گزینند و شاهد خیر و دعای مسلمانان باشند. گفتم: ای پیامبر خدا، شاید کسی از ما جلباب نداشته باشد؟ فرمود: **خواهرش جلباب خودش را به او بپوشاند.**

استدلال به این حدیث برای وجوب نماز عید قوی‌تر از استدلال به آیه‌ی پیشین است.

شیخ ابن عثیمین - رحمه الله - می‌گوید:

به نظر من نماز عید فرض عین است و برای مردان جایز نیست آن را ترک کنند، بلکه باید در آن حضور یابند، زیرا پیامبر - صلی الله علیه وسلم - حتی زنان جوان و دختران باکره را امر نمود تا در نماز عید حاضر شوند، و بلکه امر کردند حتی زنانی که در عادت ماهیانه هستند نیز برای نماز عید خارج شوند و فقط از مصلی دوری گزینند و این دال بر اهمیت آن است مجموع الفتاوی (۲۱۴ / ۱۶).

ایشان همچنین می‌گویند:

آنچه بر اساس ادله ترجیح می‌دهم این است که نماز عیدین فرض عین است و بر همه‌ی مردان واجب است در این نماز حضور یابند، به جز کسانی که عذر دارند (۲۱۷ / ۱۶).

شیخ بن باز در مجموع فتاوایشان (۷ / ۱۳) درباره‌ی فرض عین بودن این نماز می‌گوید: **این قول بر اساس دلایل قوی‌تر و**



نزدیکتر به صواب است.